

## Social media w wybranych bibliotekach arabskich

**Słowa kluczowe:** media społecznościowe, biblioteki arabskie

**Abstrakt:** Ostatnie lata cechują się wzrostem zainteresowania mediami społecznościowymi w krajach arabskich. Social media służą nie tylko do wymiany informacji, ale także do wyrażania swoich opinii, co szczególnie nasiliło się po wydarzeniach Arabskiej Wiosny w 2011 r. W artykule przedstawiono przykłady wykorzystania serwisów społecznościowych w wybranych bibliotekach (głównie uniwersyteckich) w Egipcie, Arabii Saudyjskiej i innych krajach regionu. Szczególną popularnością wśród bibliotekarzy cieszą się: Facebook, Twitter czy YouTube, tworzy się też blogi bibliotekarskie. Aplikacje Web 2.0 wykorzystywane są do komunikacji z czytelnikiem i przeprowadzania szkoleń, ale model Biblioteki 2.0 nie jest jednak jeszcze zbyt popularny w bibliotekach arabskich.

**Keywords:** social media, Arab libraries

**Abstract:** Over the last few years a growing interest in Arab countries as shown in social media can be observed. Social media are not only used to exchange information but also to express opinions, which has increased particularly after Arab Spring in 2011. This article presents some examples of social networking services in selected libraries (mainly in academic libraries) in Egypt, Saudi Arabia and other countries in this region. Among librarians Facebook, Twitter or YouTube are particularly popular, librarian blogs are also created. Web 2.0 applications are used to communicate with the reader and to carry out trainings but Library 2.0 model is not yet popular in Arab libraries.

Internet oferuje wiele narzędzi, które mogą być wykorzystane przez biblioteki do kreowania usług bibliotecznych, promocji działalności czy też szkoleń użytkowników. Szerokie zastosowanie znalazła w bibliotekach technologia Web 2.0, bowiem umożliwia ona kontakt z klientami w każdym miejscu, w którym się oni znajdują. Aplikacje Web 2.0 służą użytkownikom do dzielenia się informacją, znajdowania i pozostawiania w kontakcie z innymi osobami, komentowania wydarzeń, obrazów itp. **Media społecznościowe** są grupą aplikacji online, które bazują na technologii Web 2.0, a zaliczamy do nich blogi, mikroblogi, serwisy służące wymianie plików wideo czy obrazów, social bookmarking oraz fora dyskusyjne. Są one wykorzystywane jako środki komunikacji i wymiany idei, a także narzędzia rozrywki czy biznesu. Służą do budowy społecznych relacji między ludźmi dzielącymi wspólne zainteresowania lub biorącymi udział w tego samego rodzaju aktywności.

W krajach arabskich serwisy społecznościowe odegrały szczególną rolę w czasie Arabskiej Wiosny, kiedy to takie media jak Twitter czy blogi stały się pomocne przy organizacji protestów. Ostatnie lata cechują się wzrostem wykorzystania mediów społecznościowych w tym regionie świata. Widać to szczególnie na przykładzie Facebooka, Twittera i YouTube. Coraz częściej media te pojawiają się również w bibliotekach arabskich. W artykule przedstawiono analizę wykorzystania social mediów na przykładzie wybranych bibliotek

uniwersyteckich z ośmiu krajów arabskich: Arabii Saudyjskiej (5 bibliotek), Bahrajnu (1), Egiptu (2), Jordanii (1), Kataru (1), Libanu (4), Maroka (1), Zjednoczonych Emiratów Arabskich (3) oraz egipskiej Biblioteki Aleksandryjskiej.

Pierwszym z opisanych narzędzi będzie Facebook. Jest on jednym z najbardziej popularnych mediów społecznościowych na świecie. Liczba użytkowników Facebooka znacząco wzrosła w większości krajów arabskich, szczególnie w państwach, w których miały miejsce protesty w 2011 r. Z raportów sporządzonych przez Dubai School of Government wynika, że w połowie 2012 r. w świecie arabskim było ponad 45 mln osób korzystających z Facebooka, a w ciągu ostatnich dwóch lat liczba ta wzrosła trzykrotnie. Wśród użytkowników znajdowało się 33,7% kobiet, co stanowi mniejszy odsetek kobiet niż w skali globalnej, gdzie kobiety stanowią ponad 60%. Zjednoczone Emiraty Arabskie dominują w ilości procentowej osób korzystających z Facebooka w stosunku do liczby mieszkańców (w połowie 2012 r. – 4,5 mln osób), kolejne kraje to: Kuwejt, Katar, Liban i Jordania. Około 25% użytkowników w świecie arabskim stanowią mieszkańcy Egiptu (w połowie 2012 r. – 11 mln osób), który z populacją ponad 80 mln jest najludniejszym państwem arabskim. W krajach Zatoki Perskiej ponad 80% korzystających z Facebooka mieszka w Arabii Saudyjskiej i Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Na Facebooku najbardziej popularne są 3 języki: arabski, angielski (preferowany głównie w krajach Zatoki Perskiej, zamieszkałych przez wielu cudzoziemców władających tym językiem) i francuski (w Afryce Północnej z wyjątkiem Egiptu). Ciągłe wzrasta liczba osób używających na Facebooku języka arabskiego (szczególnie w Egipcie, Libii i Iraku), co ma związek z tym, że z Facebooka korzystają nie tylko osoby wykształcone, znające język angielski, ale także szerokie masy społeczeństwa. Na Facebooku 70% użytkowników z krajów arabskich stanowią ludzie młodzi w wieku od 15 do 29 lat [37].

W bibliotekach arabskich Facebook jest najczęściej wykorzystywanym medium społecznościowym. Przeważają strony w języku arabskim, angielskim i francuskim. W Arabii Saudyjskiej strony na Facebooku posiadają biblioteki uniwersyteckie mieszczące się na King Abdulaziz University [19], King Fahd University for Petroleum and Minerals [21], King Khalid University [23], King Saud University [24], Umm Al-Qura University [39]. Jednak aktywność użytkowników na tych stronach jest jeszcze niewielka.

W Egipcie dużym zainteresowaniem cieszy się profil Biblioteki Aleksandryjskiej [9], która zamieszcza na Facebooku aktualne wiadomości na temat wydarzeń bibliotecznych. Używane są tu 3 języki: arabski, angielski i francuski, a strona posiada ponad 11 tys. fanów. Profil na Facebooku w języku angielskim ma również od 2007 r. Biblioteka American University w Kairze (AUC) [6]. Odwiedza go ponad 11 tys. fanów, z których większość to studenci uniwersytetu. Autorzy strony nie wprowadzili specjalnych restrykcji dla użytkowników, dlatego fani używają Facebooka nie tylko do omawiania spraw związanych z biblioteką, ale także do rozmów między sobą i do promocji różnych wydarzeń. Niektórzy użytkownicy zamieścili tu również własne zdjęcia biblioteki. Bibliotekarze AUC korzystają ze strony Facebooka w swoich szkoleniach, dotyczących m.in. technologii Web 2.0, a także haseł przedmiotowych w katalogu bibliotecznym [14]. Na Facebooku obecna jest też nowa centralna biblioteka Uniwersytetu w Kairze [12], ale strona jest prawie zupełnie nieaktywna.

W Bahrajnie University of Bahrain Libraries [40] zamieszczają na swojej stronie Facebooka informacje zarówno w języku arabskim, jak i angielskim.

Profil na Facebooku posiada też kilka uniwersyteckich bibliotek libańskich. American University of Beirut University Libraries [7] promują na Facebooku własne zasoby oraz informują o ciekawych wydarzeniach, a stronę „polubiło” ponad 1,2 tys. osób. Podobną stronę mają Lebanese American University Libraries [26], które obok aktualnych informacji zamieszczają na Facebooku także recenzje książek. Profil został stworzony w listopadzie 2008 r. i ma ponad 1,5 tys. fanów. Inne libańskie biblioteki szkół wyższych, które posiadają Facebooka w wersji angielskiej to University of Balamand [41] (od 2012 r., ponad 100 fanów) i Islamic University of Lebanon [18] (ponad 200 fanów).

W innych krajach arabskich swoje strony na Facebooku mają biblioteki University of Jordan [42] (ponad 7 tys. „lubiących”, działa od marca 2011 r.) oraz Qatar University Library [33] (ponad 350 „lubiących” od października 2012 r.). Dużym zainteresowaniem cieszy się profil Facebooka marokańskiej Mohammed VI Library [29], działającej na Al Akhawayn University w Ifrane, gdzie umieszczane są bieżące informacje związane z działalnością biblioteki. Strona działa od 2011 r. i ma prawie 800 fanów.

W Zjednoczonych Emiratach Arabskich Facebook wykorzystywany jest do komunikacji z czytelnikami przez należące do Petroleum Institute w Abu Dhabi – Petroleum Institute Arzanah & Habshan Libraries [31, 32], które stworzyły swoje profile w 2008 r. Z kolei biblioteka American University of Sharjah [8] zamieszcza ze swojej strony tylko link do profilu uczelni.

Omawiane biblioteki w większości rozpoczęły swoją działalność na Facebooku w 2011 lub 2012 r., stąd niektóre z nich nie posiadają jeszcze zbyt wielu fanów. Medium służy głównie do informowania czytelników o ciekawych wydarzeniach bibliotecznych, ale również do kontaktów między użytkownikami czy też, jak w przypadku kairskiego American University – do prowadzenia szkoleń bibliotecznych. Mimo posiadania profilu, niektóre biblioteki nie zamieszczają ze swojej strony internetowej linku do Facebooka.

Drugim popularnym w krajach arabskich narzędziem jest Twitter. W 2012 r. w regionie było ponad 2 mln użytkowników Twittera, a najwięcej twittów pochodziło z Egiptu, Arabii Saudyjskiej, Kuwejt, Zjednoczonych Emiratów Arabskich i Libanu. Na Twitterze dominował język angielski (głównie w krajach Zatoki Perskiej) oraz arabski (preferowany w Egipcie) [37].

Twitter popularny jest w bibliotekach akademickich w Arabii Saudyjskiej. W języku arabskim używają Twittera użytkownicy biblioteki Umm Al-Qura University [39], King Saud University [24], a w angielskim w bibliotece King Fahd University for Petroleum and Minerals [21].

W Egipcie link do Twittera zamieszcza Bibliotheca Alexandrina [9], która w języku arabskim, angielskim i francuskim informuje o nowościach i wydarzeniach. W Libanie regularne wiadomości dla użytkowników z aktualnymi informacjami w języku angielskim wysyłają American University of Beirut University Libraries [7].

Biblioteki używają Twittera na wiele sposobów, np. często jest to kanał informacyjny na temat nowości i działalności biblioteki czy też sposób na komunikację z klientami

poprzez odpowiadanie na ich zapytania. Niewiele bibliotek arabskich korzysta z tej formy komunikacji z użytkownikami, co dziwi, biorąc pod uwagę popularność Twittera w tym regionie.

Ważnymi mediami Web 2.0 są serwisy służące wymianie plików video i zdjęć, takie jak YouTube i Flickr. Kraje arabskie zaraz po Stanach Zjednoczonych są regionem z największym wykorzystaniem YouTube na świecie. Najwięcej osób korzystających z tego narzędzia mieszka w Egipcie, Maroko i Zjednoczonych Emiratach Arabskich. W Egipcie 41% użytkowników to kobiety, 67% to osoby z wykształceniem wyższym, a 19% korzysta z YouTube przez smartfony [37].

Wzrasta też wykorzystanie YouTube w bibliotekach regionu. W bibliotece American University w Kairze odbywają się co tydzień zajęcia z edukacji informacyjnej, podczas których wykorzystuje się filmy wideo, np. *Web Search Strategies in Plain English*. Poprzez proste ilustracje i narrację objaśniają one podstawowe strategie wyszukiwawcze w Internecie [14]. Kilkadziesiąt filmów o swojej działalności zamieszcza Bibliotheca Alexandrina, która informuje w ten sposób o konferencjach, wykładach, prezentacjach i wydarzeniach mających miejsce w bibliotece, a także opisuje swoje projekty i kolekcje [11].

W Zjednoczonych Emirach Arabskich Abu Dhabi University Library zamieszcza na YouTube film prezentujący budynek biblioteki i usługi dla użytkowników [3] oraz filmy instruktażowe ze wskazówkami, w jaki sposób skorzystać z wypożyczalni międzybibliotecznej, z katalogu bibliotecznego, baz danych czy innych źródeł informacji [2]. Z kolei w Petroleum Institute w Abu Dhabi znajdują się oddzielne biblioteki: dla kobiet – Petroleum Institute's Arzanah Women's Library [31] i dla mężczyzn – Petroleum Institute's Habshan Men's Library [32]. Obie instytucje umieściły na YouTube pokazy slajdów zawierające informacje o gromadzonych źródłach i oferowanych usługach.

W Arabii Saudyjskiej w mieście Jeddah działa King Abdulaziz University Library, która na YouTube przedstawia personel i budynek biblioteczny, a także swoje kolekcje i usługi [20]. Podobne informacje znaleźć można w krótkim filmie na temat King Khalid University Central Library [22]. King Saud University Library prezentuje na YouTube kilka filmów w języku arabskim z instrukcjami, jak skorzystać z katalogu, baz danych czy wyszukiwarki Google [25].

W Libanie Riyad Nassar Library (wchodząca w skład Lebanese American University) zamieściła na YouTube promocyjne video przedstawiające budynek biblioteczny i usługi biblioteczne [34]. Z kolei mieszcząca się w stolicy kraju – Amman – biblioteka University of Jordan przedstawia w YouTube krótkie filmy w języku arabskim na temat swej działalności i sposobów wyszukiwania [43].

Biblioteki arabskie używają Facebooka głównie do promocji swoich usług. YouTube również może być częścią programu *information literacy* i stąd też niektóre z bibliotek akademickich zamieszczają w tym serwisie filmy instruktażowe. Inne social media, takie jak fora internetowe, blogi, Flickr, Instagram, Digg, RSS, webcasty, czaty, Wikipedia, nie są szczególnie popularne w bibliotekach arabskich szkół wyższych. Biblioteka z King Abdulaziz University w Arabii Saudyjskiej jako jedyna umieściła na stronie domowej link do forum internetowego uczelni w języku arabskim, na którym pojawiają się również tematy związane z działalnością biblioteki [19].

Libańska biblioteka funkcjonująca na Islamic University of Lebanon prowadzi bloga bibliotecznego [28], a do współpracy przy jego redagowaniu dyrekcja zaprosiła także czytelników. Aktywność autorów nie jest jednak duża. Na blogu pojawiało się zaledwie kilkanaście wpisów w języku arabskim, angielskim i francuskim, a dotyczą one m.in. informacji na temat szkoleń bibliotecznych.

Popularnością nie cieszą się również serwisy społecznościowe umożliwiające użytkownikom gromadzenie i udostępnianie zdjęć cyfrowych online. Tylko biblioteka Qatar University zamieszcza link do serwisu Flickr oraz do oficjalnej strony uniwersytetu na serwisie Instagram, gdzie znaleźć można wiele fotografii przedstawiających pomieszczenia w nowym budynku bibliotecznym [33].

Social bookmarking pozwala użytkownikom przechowywać, organizować, przeszukiwać, zarządzać i dzielić się linkami do użytecznych stron www. Ten rodzaj serwisów internetowych niemal nie występuje w bibliotekach arabskich. Z omawianych instytucji tylko Biblioteka King Abdulaziz University z Arabii Saudyjskiej zamieszcza na swojej stronie odeślanie do serwisu Digg, zachęcając tym jedynie do dodania strony biblitecznej do listy potencjalnie interesujących stron internetowych [19].

RSS (Really Simple Syndication) pozwala na interakcję między różnymi social media-mi. Alerty dają możliwość śledzenia blogów czy stron www bez konieczności wchodzenia na nie. RSS wykorzystywany jest w dwóch bibliotekach saudyjskich (King Saud University Libraries [24] oraz Umm Al-Qura University [39]), jednej egipskiej (Bibliotheca Alexandrina [9]) oraz jednej w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (American University of Sharjah [8]).

Na stronie internetowej Biblioteki Aleksandryjskiej umieszczono webcasty, umożliwiające dostęp na żywo lub archiwalny do wszystkich konferencji, wykładów i prezentacji, które miały miejsce w bibliotece [9].

Czat jako środek komunikacji z czytelnikami wykorzystywany jest w bibliotece American University w Kairze, gdzie w godzinach pracy instytucji użytkownicy mają możliwość kontaktowania się w ramach usługi *ask a librarian* [6]. Poprzez komunikator internetowy mogą porozumiewać się z bibliotekarzami także klienci Lebanese American University Library w Bejrucie [26].

W angielskiej wersji Wikipedii znajduje się niewiele haseł dotyczących współczesnych bibliotek arabskich. Są to głównie informacje na temat bibliotek narodowych, np. Egyptian National Library and Archives [15], Iraq National Library and Archive [17] czy też Lebanese National Library [27], a także bardzo krótkie hasła dotyczące bibliotek narodowych w Algierii, Jemenie, Syrii, Tunezji. Obszerne hasło zamieszczono na temat Biblioteki Aleksandryjskiej [10], przedstawiając historię biblioteki począwszy od starożytności, a skończywszy na współczesnym budynku i usługach oferowanych dla czytelników. W Wikipedii krótko prezentują się też biblioteki publiczne, np. sieć Dubai Public Libraries w Zjednoczonych Emiratach Arabskich czy też Maadi Library, mieszcząca się w jednej z dzielnic Kairu. W angielskiej wersji Wikipedii biblioteki uniwersyteckie z krajów arabskich są nieobecne, z wyjątkiem krótkiej informacji o Qatar University Library [33].

Nowe możliwości świadczenia usług bibliotecznych związane są również m.in. z aplikacjami dostępnymi przez urządzenia mobilne, np. smartfony. Mobilną stroną internetową

posiada biblioteka American University w Kairze. Użytkownicy mają w ten sposób dostęp do swojego konta bibliotecznego (np. mogą samodzielnie prolongować termin zwrotu książki), do katalogu bibliotecznego i baz danych, posiadają możliwość sprawdzenia godzin otwarcia instytucji, a także skontaktowania się z bibliotekarzem [6]. Podobną stronę mobilną stworzyła biblioteka American University of Sharjah w Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Umożliwia ona kontakt z bibliotekarzem i przeszukiwanie baz danych. Zawiera też *audio tour*, który wraz z użyciem kodów QR (Quick Response) i planem biblioteki pozwala na poznanie i opisanie wszystkich ciekawych miejsc instytucji [8]. Biblioteka King Abdulaziz University w Arabii Saudyjskiej posiada wersję strony www na iPada i iPhone'a, a także dla urządzeń z dostępem do systemu Android. Czytelnicy korzystają dzięki temu z możliwości kontaktowania się z bibliotekarzami, mają dostęp do biblioteki cyfrowej i katalogu, a także mogą odbyć wirtualną wycieczkę po bibliotece [19].

Dzięki urządzeniom mobilnym z wbudowanymi odbiornikami GPS serwis Foursquare umożliwia geolokalizację interesujących nas miejsc. Ten serwis społecznościowy pojawia się na stronie www Qatar University Library [33].

Rodzaje mediów społecznościowych używane w bibliotekach arabskich przedstawiono w tabeli 1.

**Tabela 1.** Rodzaje mediów społecznościowych w wybranych bibliotekach arabskich

| Kraj / uczelnia                                 | Facebook | Twitter | You Tube | Flickr | RSS | Chat | Mobilna strona www | Webcast | Inne        |
|-------------------------------------------------|----------|---------|----------|--------|-----|------|--------------------|---------|-------------|
| <b>Arabia Saudyjska</b>                         |          |         |          |        |     |      |                    |         |             |
| King Abdulaziz University                       | +        |         | +        |        |     |      | +                  |         | Forum, Digg |
| King Fahd University for Petroleum and Minerals | +        | +       |          |        |     |      |                    |         |             |
| King Khalid University                          | +        |         | +        |        |     |      |                    |         |             |
| King Saud University                            | +        | +       | +        |        | +   |      |                    |         |             |
| Umm Al-Qura University                          | +        | +       |          |        | +   |      |                    |         |             |
| <b>Bahrajn</b>                                  |          |         |          |        |     |      |                    |         |             |
| University of Bahrain                           | +        |         |          |        |     |      |                    |         |             |
| <b>Egipt</b>                                    |          |         |          |        |     |      |                    |         |             |
| American University in Cairo                    | +        |         | +        |        |     | +    | +                  |         |             |



|                                     |   |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
|-------------------------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|----------------------------------|
| Bibliotheca Alexandrina             | + | + | + |   | + |   |   | + | Wikipedia                        |
| Cairo University                    | + |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| <b>Jordania</b>                     |   |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| University of Jordan                | + |   | + |   |   |   |   |   |                                  |
| <b>Katar</b>                        |   |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| Qatar University                    | + |   |   | + |   |   |   |   | Instagram, Foursquare, Wikipedia |
| <b>Liban</b>                        |   |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| American University of Beirut       | + | + |   |   |   |   |   |   |                                  |
| Islamic University of Lebanon       | + |   |   |   |   |   |   |   | Blog                             |
| Lebanese American University        | + |   | + |   |   | + |   |   |                                  |
| University of Balamand              | + |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| <b>Maroko</b>                       |   |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| Mohammed VI Library                 | + |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| <b>Zjednoczone Emiraty Arabskie</b> |   |   |   |   |   |   |   |   |                                  |
| Abu Dhabi University                |   |   | + |   |   |   |   |   |                                  |
| American University of Sharjah      | + |   |   |   | + |   | + |   |                                  |
| Petroleum Institute                 | + |   | + |   |   |   |   |   |                                  |

**Źródło:** opracowanie własne.

Na potrzeby niniejszego artykułu analizie poddano kilkanaście bibliotek arabskich szkół wyższych oraz Bibliotekę Aleksandryjską. Oprócz przedstawionych w tekście bibliotek inne instytucje z tego regionu w niewielkim stopniu wykorzystują w swej pracy media społecznościowe. Jedną z najaktywniejszych bibliotek, która używa mediów społecznościowych do komunikacji z publicznością, jest egipska Bibliotheca Alexandrina. Zamieszcza ona na YouTube kilkadziesiąt filmów o swojej działalności, aktywnie działa w trzech językach (arabskim, angielskim i francuskim) na Twitterze oraz Facebooku. Posiada również stronę z webcastami, a także obszerne hasło w Wikipedii.

Facebook i YouTube są najbardziej popularnymi mediami występującymi w większości omawianych bibliotek. Z reguły biblioteki, które używają narzędzi Web 2.0, na swojej stronie zamieszczają odnośniki do kilku z nich. Nową technologią są strony mobilne tworzone

głównie przez działające w wielu krajach arabskich biblioteki American Universities. Niektóre biblioteki zamieszczają tylko link do Facebooka, Twittera lub YouTube, ale nie mają tam własnego profilu lub jest on nieaktywny. Inne z kolei odsyłają do profilu na portalu społecznościowym, ale nie swojego, a uczelni. Utrudnieniem dla użytkowników może być fakt, że kilka bibliotek posiadających konto na którymś z portali społecznościowych nie zamieszcza informacji lub linków do nich na swojej stronie internetowej.

Mimo niewielkiego jeszcze wykorzystania technologii Web 2.0 w bibliotekach arabskich bibliotekarze rozumieją znaczenie mediów społecznościowych w komunikacji z użytkownikami. Barierą w korzystaniu z nich jest m.in. brak wykwalifikowanego personelu. Pracownicy bibliotek muszą więc zostać odpowiednio przygotowani do wprowadzania nowych kanałów komunikacji do swoich instytucji. W Kuwejcie przeprowadzono badania mające na celu sprawdzenie znajomości narzędzi Web 2.0 wśród bibliotekarzy czterech kuwejckich bibliotek uniwersyteckich: Kuwait University, The Public Authority of Applied Education and Training, The Gulf University of Science and Technology oraz American University of Kuwait. Ankiety wykazały niską znajomość idei Biblioteki 2.0, a narzędzia i serwisy Biblioteki 2.0 są wykorzystywane przez badanych bibliotekarzy bardzo rzadko. Nigdy nie odbyli oni również szkoleń w tym zakresie, ale dostrzegają potrzebę implementacji tego rodzaju usług w bibliotekach [4]. Ankiety przeprowadzone w ponad 200 bibliotekach wchodzących w skład algierskiej sieci uniwersyteckiej także wskazują na problemy z personelem i chociaż większość algierskich bibliotek nie używa social mediów, 69% respondentów wskazuje, że są one ważne dla ich rozwoju. Duża liczba ankietowanych twierdzi, że media społecznościowe pomagają bibliotekom w budowie ich sieciowego wizerunku, promują serwisy, budują rzeczywistość i wirtualną sieć w kontekście możliwej współpracy w bibliotecznych projektach, służą jako narzędzie komunikacji między samymi użytkownikami lub między nimi a bibliotekarzami oraz pomagają zdobywać nowych użytkowników [13].

Używając technologii 2.0 użytkownicy kontaktują się z biblioteką, z kolei bibliotekarze lepiej rozumieją potrzeby użytkowników i mogą pomagać im stać się bardziej świadomymi konsumentami i twórcami informacji. Adaptacja technologii Web 2.0 do biblioteki podnosi jakość współpracy i komunikacji oraz efektywność dzielenia się informacją z klientami. Biblioteki muszą używać tych narzędzi, by być w kontakcie z aktualnymi i potencjalnymi użytkownikami, którzy sami korzystają z social mediów. Są one atrakcyjnymi narzędziami promocji i informacji, stąd wyzwaniem jest dotarcie do czytelników w środowisku elektronicznym. Demograficznie ten region świata jest regionem młodym z jedną trzecią populacji w przedziale wieku od 15 do 29 lat. Wzrost wykorzystania social mediów właśnie wśród ludzi młodych może sprawić, że staną się one powszechnie używane w instytucjach, z których osoby te korzystają, np. w bibliotekach akademickich. W krajach arabskich rozwijana jest stopniowo infrastruktura telekomunikacyjna i wzrasta liczba użytkowników Internetu. Do 2015 r. ma ich być 100 mln, co też powinno wpłynąć na większe niż obecnie wykorzystanie mediów społecznościowych i stopniową zmianę modelu usług bibliotecznych.



## Bibliografia

1. *Abu Dhabi University Library* [Dokument elektroniczny]. 2013. Tryb dostępu: <http://www.adu.ac.ae/en/article/library.html>. Stan z dnia 14.02.2013.
2. Abu Dhabi University Library in Focus Videos (English). In *You Tube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/playlist?list=PLF5CD1BAABBEAF4AE>. Stan z dnia 14.02.2013.
3. Abu Dhabi University Library Tour. In *You Tube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/user/ADULibraryRef>. Stan z dnia 14.02.2013.
4. AL-DAIHANI Sultan. Perceptions of academic librarians in Kuwait of library 2.0. *Digest of Middle East Studies* [Dokument elektroniczny]. 2009, vol. 18, iss. 2, s. 27-39. Tryb dostępu: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1949-3606.2009.tb01103.x/pdf>. Stan z dnia 14.02.2013.
5. AL-JENAIBI Badreya. The use of social media in the United Arab Emirates: an initial study. *European Journal of Social Sciences* [Dokument elektroniczny]. 2011, vol. 23, nr 1, s. 87-100. Tryb dostępu: [http://www.eurojournals.com/EJSS\\_23\\_1\\_09.pdf](http://www.eurojournals.com/EJSS_23_1_09.pdf). Stan z dnia 14.02.2013.
6. *American University in Cairo Libraries* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://library.aucegypt.edu/>. Stan z dnia 14.02.2013.
7. *American University of Beirut University Libraries* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://www.aub.edu.lb/ulibraries/Pages/index\\_out.aspx](http://www.aub.edu.lb/ulibraries/Pages/index_out.aspx). Stan z dnia 14.02.2013.
8. *American University of Sharjah* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://library.aus.edu/>. Stan z dnia 14.02.2013.
9. *Bibliotheca Alexandrina* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.bibalex.org>. Stan z dnia 14.02.2013.
10. Bibliotheca Alexandrina. In *Wikipedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://en.wikipedia.org/wiki/Bibliotheca\\_Alexandrina](http://en.wikipedia.org/wiki/Bibliotheca_Alexandrina). Stan z dnia 14.02.2013.
11. Bibliotheca Alexandrina. In *You Tube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/user/BAchannel>. Stan z dnia 14.02.2013.
12. *Cairo University Libraries* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://cu.edu.eg/Libraries>. Stan z dnia 14.02.2013.
13. CHAIB Draa Tani Bentenbi. *Towards a visibility of Algerian libraries in social media era* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.slideshare.net/bentenbi/algerian-libraries>. Stan z dnia 14.02.2013.
14. CLICK Amanda, PETIT Joan. Social networking and Web 2.0 in information literacy. *The International Information & Library Review* [Dokument elektroniczny]. 2010, Vol. 42, iss. 2, s. 137-142. Tryb dostępu: [http://ac.els-cdn.com/S1057231710000202/1-s2.0-S1057231710000202-main.pdf?\\_tid=98a31ae8-2995-11e2-8154-00000aacb361&acdnat=1352373506\\_3621b80f1c4f5c1ce53e2b6433fa585a](http://ac.els-cdn.com/S1057231710000202/1-s2.0-S1057231710000202-main.pdf?_tid=98a31ae8-2995-11e2-8154-00000aacb361&acdnat=1352373506_3621b80f1c4f5c1ce53e2b6433fa585a). Stan z dnia 14.02.2013.
15. Egyptian National Library and Archives. In *Wikipedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://en.wikipedia.org/wiki/Egyptian\\_National\\_Library\\_and\\_Archives](http://en.wikipedia.org/wiki/Egyptian_National_Library_and_Archives). Stan z dnia 14.02.2013.
16. GHANNAM Jeffrey. *Social media in the Arab world: leading up to the uprisings of 2011: a Report to the Center for International Media Assistance* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://cima.ned.org/sites/default/files/CIMA-Arab\\_Social\\_Media-Report%20-%2010-25-11.pdf](http://cima.ned.org/sites/default/files/CIMA-Arab_Social_Media-Report%20-%2010-25-11.pdf). Stan z dnia 14.02.2013.
17. Iraq National Library and Archive. In *Wikipedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://en.wikipedia.org/wiki/Iraq\\_National\\_Library\\_and\\_Archive](http://en.wikipedia.org/wiki/Iraq_National_Library_and_Archive). Stan z dnia 14.02.2013.

18. *Islamic University of Lebanon* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.iul.edu.lb/arabic/lib.html>. Stan z dnia 14.02.2013.
19. *King Abdulaziz University Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://library.kau.edu.sa/Default.aspx?Site\\_ID=212&Lng=EN](http://library.kau.edu.sa/Default.aspx?Site_ID=212&Lng=EN). Stan z dnia 14.02.2013.
20. King Abdulaziz University Library. In *YouTube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/watch?v=KIAOIeIRaJY>. Stan z dnia 14.02.2013.
21. *King Fahd University for Petroleum and Minerals Libraries* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://library.kfupm.edu.sa/>. Stan z dnia 14.02.2013.
22. King Khalid University Central Library. In *YouTube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/watch?v=3ZtsP9yKqa0>. Stan z dnia 14.02.2013.
23. *King Khalid University Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://www.kku.edu.sa/KKU\\_Website/english/Deanships/DeanshipofLibraryAffairs/index.htm](http://www.kku.edu.sa/KKU_Website/english/Deanships/DeanshipofLibraryAffairs/index.htm). Stan z dnia 14.02.2013.
24. *King Saud University Libraries* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://ksu.edu.sa/Deanships/library/Pages/Home.aspx>. Stan z dnia 14.02.2013.
25. King Saud University Library. In *YouTube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/user/itlibraryksu>. Stan z dnia 14.02.2013.
26. *Lebanese American University Libraries* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://libraries.lau.edu.lb/index.php>. Stan z dnia 14.02.2013.
27. Lebanese National Library. In *Wikipedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://en.wikipedia.org/wiki/Lebanese\\_National\\_Library](http://en.wikipedia.org/wiki/Lebanese_National_Library). Stan z dnia 14.02.2013.
28. *Library outside the walls* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://iul-library.blogspot.com/>. Stan z dnia 14.02.2013.
29. *Mohammed VI Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.aui.ma/library/about>. Stan z dnia 14.02.2013.
30. *Petroleum Institute Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://www.pi.ac.ae/library/index.php?option=com\\_content&view=featured&Itemid=101](http://www.pi.ac.ae/library/index.php?option=com_content&view=featured&Itemid=101). Stan z dnia 14.02.2013.
31. Petroleum Institute's Arzanah Women's Library. In *YouTube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://www.youtube.com/watch?v=VOaPG7ZE\\_tM](http://www.youtube.com/watch?v=VOaPG7ZE_tM). Stan z dnia 14.02.2013.
32. Petroleum Institute's Habshan Men's Library. In *YouTube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/watch?v=4DddZJSjPKc>. Stan z dnia 14.02.2013.
33. *Qatar University Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.qu.edu.qa/library/>. Stan z dnia 14.02.2013.
34. Riyadh Nassar Library. In *YouTube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://www.youtube.com/watch?v=EURcfs8Z\\_f4](http://www.youtube.com/watch?v=EURcfs8Z_f4). Stan z dnia 14.02.2013.
35. SALEM Fadi, MOURTADA Racha. Civil movements: the impact of Facebook and Twitter. *Arab Social Media Report* [Dokument elektroniczny]. 2011, vol. 1, nr 2, s. 1-30. Tryb dostępu: <http://www.dsg.ae/en/ASMR2/Images/report.pdf>. Stan z dnia 14.02.2013.
36. SALEM Fadi, MOURTADA Racha. Facebook usage: factors and analysis. *Arab Social Media Report* [Dokument elektroniczny]. 2011, vol. 1, nr 1, s. 1-20. Tryb dostępu: <http://www.dsg.ae/en/ASMR1/Images/report.pdf>. Stan z dnia 14.02.2013.
37. SALEM Fadi, MOURTADA Racha. Social media in the Arab world: influencing societal and cultural change? *Arab Social Media Report* [Dokument elektroniczny]. 2012, vol. 2, nr 1, s. 1-29. Tryb dostępu: [http://www.dsg.ae/en/Publication/Pdf\\_En/826201211212209347849.pdf](http://www.dsg.ae/en/Publication/Pdf_En/826201211212209347849.pdf). Stan z dnia 14.02.2013.

38. SALEM Fadi, MOURTADA Racha. The role of social media in Arab women's empowerment. *Arab Social Media Report* [Dokument elektroniczny]. 2011, vol. 1, nr 3, s. 1-26. Tryb dostępu: <http://www.dsg.ae/Portals/Pdfs/report.pdf>. Stan z dnia 14.02.2013.
39. *Umm Al-Qura University Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://uqu.edu.sa/lib/en>. Stan z dnia 14.02.2013.
40. *University of Bahrain Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.uob.edu.bh/english/pages.aspx?module=pages&id=1643&SID=137>. Stan z dnia 14.02.2013.
41. *University of Balamand Libraries* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.balamand.edu.lb/english/library/>. Stan z dnia 14.02.2013.
42. *University of Jordan Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://library.ju.edu.jo/E/EDefault.aspx>. Stan z dnia 14.02.2013.
43. University of Jordan Library. In *YouTube* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.youtube.com/user/libraryuj>. Stan z dnia 14.02.2013.